

نقش مؤلفه‌های هوش هیجانی در پیش بینی سرمایه اجتماعی

حسن غریبی*

دکتر زلیخا قلی‌زاده**

چکیده: هدف پژوهش حاضر پیش بینی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی دانشجویان براساس مؤلفه‌های هوش هیجانی آنان بود. بدین منظور ۴۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه‌های آزاد اسلامی منطقه ۱۱ به روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزارهای اندازه‌گیری در این پژوهش، پرسش‌نامه هوش هیجانی سیبریاشترینگ و پرسش‌نامه سرمایه اجتماعی بود. نتایج تحلیل رگرسیون داده‌ها نشان داد که مؤلفه‌های هوش هیجانی (خودانگیزی، خودآگاهی، خود کنترلی، هوشیاری اجتماعی و مهارت اجتماعی) قادر به پیش‌بینی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی (اعتماد تعمیم یافته، مشارکت رسمی - مدنی، مشارکت مذهبی، هنجار معامله متقابل، پیوند دوستی - همسایگی، پیوند دوستی - خانوادگی و اعتماد نهادی) هستند. مقدار کلی هوش هیجانی قادر است به طور معنادار، تغییرات سرمایه اجتماعی را پیش‌بینی کند. همچنین تحلیل رگرسیون گام به گام نشان داد که از بین مؤلفه‌های هوش هیجانی، چهار مؤلفه مهارت اجتماعی، هشیاری اجتماعی، خودآگاهی و خودانگیزی قادرند مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی را به طور معنادار تبیین کنند. علاوه بر این، از بین مؤلفه‌های هوش هیجانی، مؤلفه مهارت اجتماعی قادر است تغییرات سرمایه اجتماعی را در حالت کلی تبیین کند.

کلید واژه‌های: هوش هیجانی، سرمایه اجتماعی، خودانگیزی، خودآگاهی، مهارت اجتماعی.

مقدمه

سرمایه اجتماعی^۱ زاده کنش و واکنش افراد بوده و محصول آشنا بودن و آشنا شدن آدمیان با یکدیگر است و بر چشم داشت هایی استوار است که از آشنایی جان می گیرد و در اکثر مواقع با گذر زمان می بالد و گسترده می شود. ویژگی ذاتی سرمایه اجتماعی این است که در روابط اجتماعی شکل می گیرد، توجه به سرمایه اجتماعی در حوزه مطالعات دانشگاهی از ابتدای دهه ۱۹۹۰ میلادی به بعد بسیار گسترش یافته و آثار زیادی درباره آن در رشته های مختلف پدید آمده اند (بوگلسجیک^۲ و ون شایک^۳، ۲۰۰۵). به تعبیر پورتز^۴ سرمایه اجتماعی در درون ساختار روابط افراد یافت می شود. برای برخورداری از سرمایه اجتماعی، فرد بایستی با دیگران ارتباط داشته باشد و در واقع همین دیگران هستند که منبع واقعی برخورداری فرد از مزایا و امتیازات هستند. به همین جهت مفهوم سرمایه اجتماعی با متغیرهای مهم جامعه شناختی نظیر اعتماد، آگاهی، مشارکت مدنی و همبستگی اجتماعی ارتباط نزدیکی دارد (تاجبخش، ۱۳۸۴ به نقل از شارع پور، ۱۳۸۵). طبق ایده سرمایه اجتماعی، مشارکت در گروه های اجتماعی نتایج سودمندی برای فرد و جامعه دارد. جان فیلد، ایده محوری نظریه سرمایه اجتماعی را در واژه "رابط" خلاصه می کند. او چنین می نویسد: «اعضای جامعه با برقراری تماس با یکدیگر و پایدار ساختن آنها قادر به همکاری با یکدیگر می شوند و به این طرق چیزهایی را کسب می کنند که به تنهایی قادر به کسب آنها نمی باشند (فیلد^۵، ۱۳۸۶).

سرمایه اجتماعی شکل و نمونه ملموسی از یک هنجار غیررسمی است که باعث ترویج همکاری بین دو یا چند فرد می شود (فوکو یاما^۶، ۱۳۸۴). پاتنام^۷ (۱۳۸۰) سرمایه اجتماعی را آن دسته از عناصر و ویژگی های نظام اجتماعی (مانند اعتماد اجتماعی، هنجارهای معامله ی متقابل و شبکه های اجتماعی) می داند که هماهنگی و همکاری را بین افراد یک جامعه برای دست یابی به سود متقابل تسهیل می کنند. بوردیو^۸ (۱۹۸۶) بر این باور است که میزان سرمایه اجتماعی که یک فرد از آن برخوردار است، بسته به اندازه شبکه ارتباطات وی می تواند به سطوح مؤثر تغییر یابد. کلمن (۱۹۹۰) سرمایه اجتماعی را هنجارها، شبکه های اجتماعی و روابط میان جوانان و کودکانی می داند که برای رشد کودکان ارزشمند هستند. او سرمایه اجتماعی را هم برای کسب اعتبار، هم

1. social capital
4. Portes
7. Putnam

2. Beugelsdijk
5. Fild
8. Bourdieu

3. Van Schaik
6. Fuku yama

برای رشد شناختی و تکامل خودشناسی مفید می داند (فیلد، ۱۳۸۶). انباشت سرمایه اجتماعی و به تبع آن رفتارهای دیگرخواهانه و داوطلبانه شهروندی در جامعه ایران، بر اثر تاریخی پر آشوب و استبدادی مجال کافی برای بسط نداشته و با مشکلاتی روبرو بوده است. امروزه جامعه ایران در ابعاد وسیعی شاهد فردگرایی منفی و غیرعقلانی است. علایم این بحران را در گره های کور ترافیکی، تقلب های مالیاتی و رشد شاخص های ضد سرمایه اجتماعی می توان به روشنی دریافت (خاندوری، ۱۳۸۳ به نقل از روشنفکر و ذکایی، ۱۳۸۵). کواچی^۱ و همکاران (۱۹۹۷) نشان دادند که سرمایه اجتماعی با میزان های جرایم خشونت آمیز دارای همبستگی منفی است. شارع پور (۱۳۸۴) معتقد است طی چند دهه گذشته، فرسایش شدیدی در سرمایه اجتماعی کودکان و نوجوانان، هم در درون خانواده و هم در بیرون از آن روی داده است. یافته های «پیمایش ملی ارزش ها و نگرش های ایرانیان» که در سال ۱۳۸۰ در سطح ملی اجرا شد، نشان داد که میزان سرمایه اجتماعی، طی دهه های اخیر رو به نزول گذاشته است (سعیدی و حسن زاده، ۱۳۸۴).

صرف نظر از دیدگاه ها و به تبع آن تعاریف مختلف درباره سرمایه اجتماعی، مشخص شده که عوامل مختلفی وجود دارند که می توانند مستقیم یا غیرمستقیم و به طور مثبت یا منفی در آن تأثیر بگذارند. سرمایه اجتماعی از نظر پیوندی (یعنی ارتباط نزدیک با خانواده و دوستان) کمک ملموسی به فرد کرده و به او احساس تعلق می بخشد. فقدان این نوع سرمایه باعث احساس انزوا و افسردگی می شود. تحقیقات نشان داده که وجود روابط حمایت کننده اثر زیادی بر فیزیولوژی انسان و نحوه عملکرد سیستم ایمنی بدن دارد (شارع پور، ۱۳۸۴). وجود روابط اجتماعی گسترده بر سلامت فرد اثر دارد، زیرا بر نحوه ادراک فرد از موقعیت اجتماعی خویش اثر می گذارد. در شرایط امروزی، دیگر اشکال سرمایه (نظیر انسانی، مالی و فیزیکی) به وفور در محیط کودک یافت می شود ولی با کاهش قدرت خانواده و اجتماع، سرمایه اجتماعی کودک بسیار آسیب دیده است. شواهد پژوهشی بیانگر این هستند که سرمایه اجتماعی در ایران در وضعیت مطلوبی نبوده و سطح آن پایین است (موسوی، ۱۳۸۵؛ روشنفکر و ذکایی، ۱۳۸۵ و دینی ترکمانی، ۱۳۸۵). سعادت (۱۳۸۵) در پژوهش خود نتیجه گرفت که سرمایه اجتماعی در ایران، به ویژه در استانهای محروم در سطح پایینی قرار دارد که نیازمند تقویت است و توجه به برخی از شاخص های آموزشی در تقویت این امر می تواند کمک شایان توجهی بنماید. با توجه به شواهدی دال بر کاهش سرمایه اجتماعی، بررسی منابع تقویت و یا عوامل تأثیرگذار بر آن ضرورتی غیرقابل انکار است. در این

میان توجه به بسترهای روانشناختی که "هوش هیجانی" یکی از مهم‌ترین آنها می‌باشد از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. هوش هیجانی نخستین بار در سال ۱۹۹۰ توسط سالووی و مایر^۱ مطرح شد. از نظر مفهومی ریشه آن به هوش اجتماعی باز می‌گردد که در سال ۱۹۲۰ از سوی ثرندایک مطرح شد (پتریدس و فورنهام، ۲۰۰۴). هوش اجتماعی ثرندایک به توانایی فهم و مدیریت مردم و عاقلانه عمل کردن در روابط انسانی اطلاق می‌شود. علاقه به مطالعه هوش هیجانی ناشی از این ادعاست که تفاوت‌های فردی در پردازش عواطف و احساسات، می‌توانند موفقیت‌های زندگی را پیش‌بینی کنند (گلمن، ۱۹۹۷؛ سالووی و مایر، ۱۹۹۰ به نقل از وارویک و بک^۲، ۲۰۰۴). هوش هیجانی به سه طبقه ارزیابی هیجانات، تنظیم هیجانات و استفاده از هیجانات در حل مسائل تقسیم می‌شود (اسکات^۳ و همکاران، ۱۹۹۸). تلقی دیگر در باب هوش هیجانی، تلقی هوش هیجانی به عنوان یک صفت است، که از آن تحت عنوان خودکارآمدی هیجانی نیز نام برده می‌شود (پتریدس و فورنهام، ۲۰۰۴). هوش هیجانی صفتی به مجموعه‌ای از آمادگی‌ها و تمایلات رفتاری درباره توانایی شخص برای تشخیص، پردازش و کاربرد اطلاعات آکنده از هیجان و درک فرد از میدان آمادگی‌اش اطلاق می‌شود. دیدگاه‌های مختلف در مورد هوش هیجانی مؤلفه‌هایی را برای آن مشخص نموده‌اند که اکثراً مشترک و مشابه هستند.

بار-ان^۴ (۲۰۰۶) در الگویی که از هوش هیجانی معرفی می‌کند، صرفاً روابط درونی فرد با خود و دیگران را مورد توجه قرار نمی‌دهد، بلکه عناصری چون سازش، تحمل فشار و خلق عمومی را نیز از عوامل تشکیل‌دهنده هوش هیجانی می‌شمارد (حکیم جوادی و اژه‌ای، ۱۳۸۳). براساس یافته‌های پژوهشی متعدد بود که بار-ان (۲۰۰۶) مدل مفهومی هوش هیجانی را به مدل هوش هیجانی-اجتماعی توسعه داد. فرشمن^۵ و روبینو^۶ (۲۰۰۴) نشان داده‌اند که مهارت‌های هوش هیجانی برای حفظ شبکه‌های اجتماعی مؤثر هستند. اسکات و همکاران (۲۰۰۱) در مطالعه‌ای گسترده نتیجه گرفتند که افراد دارای هوش هیجانی بالا، در موقعیت‌های اجتماعی احساس همدلی و خودکنترلی بالاتر، مهارت اجتماعی بالاتر، پاسخ‌های همکاری بیشتر، روابط نزدیک محبت‌آمیز بیشتر و رضایت زناشویی بالاتر داشتند. افرادی که مهارت‌های اجتماعی اثربخش دارند شرایط روان‌شناختی و اجتماعی مثبتی نظیر عزت‌نفس بالا، حمایت اجتماعی و لذت از اوقات فراغت با دوستان را تجربه می‌کنند و مجموعه‌ای این شرایط موجب حفظ روابط آنها با دیگران می‌شود (خجسته

1. Salovey & Myer
4. Bar-on

2. Warwick & Beck
5. Freshman

3. Schutte
6. Rubino

مهر، شکرکن و امان الهی فرد، (۱۳۸۶).

پژوهش سالوی، میر و کاراسو^۱ (۲۰۰۲) نشان داد که بین هوش هیجانی و سازش اجتماعی و هیجانی رابطه مثبت وجود دارد. فروتن (۱۳۸۰) در تحقیق خود نتیجه گرفت که کمبود مهارت‌های اجتماعی شاخص های رشد اجتماعی را از قبیل استقلال، اعتماد به نفس، میانه روی، سازگاری اجتماعی و احساس مسئولیت را دچار آشفتگی و اختلال می‌سازد. نتایج تحقیق بشارت (۱۳۸۴) نشان داد که هوش هیجانی زمینه بهبود روابط و سازش اجتماعی را فراهم می‌سازد. ویژگی های زندگی اجتماعی و لزوم تعامل با دیگران، کاربرد بسیاری از هیجانها را که روزگاری از بهترین در دسترس ترین ابزارهای زندگی بشری بودند، تحت شعاع خود قرار داده است. در جامعه متمدن امروزی ماهیت مشکلاتی که برای بشر پیش می‌آید، متفاوت از نوع مشکلاتی است که انسانهای اولیه با آنها روبرو بوده اند. مشکلات امروزی ما بیشتر در قالب ارتباط های انسانی رخ می‌نماید که استفاده از راهکار جنگ و گریز، یعنی برخوردهای هیجانی و انفعالی شدید، در مقابله با آنها ناکارآمد است (قربانی، ۱۳۸۰). به طور کلی شواهد پژوهشی نشان دهنده آن است که اگر می‌خواهیم کودکانی تربیت کنیم که در خانواده، محل کار و جامعه، افرادی کارآمد و توانمند و از سلامت روانی و جسمانی مناسب برخوردار باشند و یا به عبارتی دیگر از سرمایه اجتماعی بالایی برخوردار باشند؛ باید به آموزش هوش هیجانی و مهارت های اجتماعی - عاطفی آنها اهمیت داده شود. پژوهش های متعددی تاثیر سرمایه اجتماعی را بر حوزه ها و مقوله های دیگر بررسی کرده اند و منابع و خاستگاه تقویت و شکل گیری سرمایه اجتماعی را نیز مد نظر قرار داده اند.

در واقع با توجه به کارکردهای مثبت سرمایه اجتماعی، شناخت منابع و راهکارهای تقویت آن می‌تواند پیامدهای مفیدی برای جامعه داشته باشد. با توجه به همپوشی بسیاری از مؤلفه های هوش هیجانی و سرمایه اجتماعی و نیز نقش کلیدی تعاملات و روابط انسانی و اجتماعی در هر دو متغیر، مسأله اساسی این تحقیق عبارت است از اینکه: آیا بین هوش هیجانی و سرمایه اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد؟ به عبارتی دیگر آیا می‌توان سرمایه اجتماعی را براساس مؤلفه های هوش هیجانی پیش بینی کرد؟ بنابراین در این راستا دو سؤال اصلی زیر مطرح شد:

- ۱- آیا بین هوش هیجانی و سرمایه اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد؟
- ۲- آیا مؤلفه های هوش هیجانی، سرمایه اجتماعی و مؤلفه های آن را پیش بینی می‌کنند؟

بر این اساس پیش بینی رابطه بین سرمایه اجتماعی و هوش هیجانی و مشخص نمودن چگونگی این رابطه، هدف اصلی پژوهش حاضر می باشد.

روش

از آنجا که هدف پژوهش حاضر تعیین رابطه هوش هیجانی و سرمایه اجتماعی دانشجویان بود، بنابراین با توجه به ماهیت موضوع، روش تحقیق، پیمایشی بود و از لحاظ روابط بین متغیرهای پیش بین و ملاک از نوع مطالعات همبستگی بود.

جامعه آماری، نمونه آماری و روش تعیین حجم نمونه

جامعه آماری این تحقیق دانشجویان دوره های کاردانی و کارشناسی دانشگاه های آزاد اسلامی منطقه ۱۱ در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ بودند که تعدادشان بالغ بر ۲۰ هزار نفر بود. حجم نمونه آماری به دلیل حجم زیاد جامعه آماری ۴۰۰ نفر انتخاب گردید که براساس فرمول کوکران و جدول مورگان نیز قابل توجه می باشد. نمونه آماری به روش چندمرحله ای (تصادفی + طبقه ای) از دانشگاه های منطقه ۱۱ انتخاب شد که در نهایت ۳۸۶ پرسشنامه کامل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

ابزار گردآوری داده‌ها

در این تحقیق از دو ابزار برای سنجش میزان هوش هیجانی و سرمایه اجتماعی استفاده شد: الف: پرسشنامه هوش هیجانی سیریاشرینگک: این پرسش نامه ۳۳ سؤال دارد که ۵ مؤلفه هوش هیجانی را می سنجد. این پرسشنامه به صورت طیف لیکرت (۵ قسمتی) می باشد که در مقیاس فاصله ای اندازه گیری شد. مؤلفه های هوش هیجانی عبارتند از: خودانگیزی، خودآگاهی، خودکنترلی، هشیاری اجتماعی و مهارتهای اجتماعی. همه مؤلفه های هوش هیجانی نیز به صورت مقیاس فاصله ای اندازه گیری شدند. هر سؤال حاکی از یک موقعیت در زندگی است و آزمودنی باید حضور خود را در آن موقعیت فرض کند و یکی از گزینه ها که با حالات روحی او تطابق بیشتری دارد را انتخاب کند. این پرسش نامه توسط منصور (۱۳۸۰) بر روی دانشجویان دانشگاه های تهران مورد هنجاریابی قرار گرفته است. در بررسی پایایی این آزمون، میزان همسانی درونی با استفاده از روش آلفای کرونباخ محاسبه شده است. میزان آلفای کرونباخ برای مؤلفه های کل و

آزمون به شرح زیر می باشد: کل آزمون ۰/۸۴، خودانگیزی ۰/۵۴، خودآگاهی ۰/۵۹، خود کنترلی ۰/۶۴، هشیاری اجتماعی ۰/۵۱ و مهارت های اجتماعی ۰/۵۱ است (منصوری، ۱۳۸۰). با توجه به اطلاعات به دست آمده از آلفای کل آزمون (۰/۸۴) می توان نتیجه گرفت که آزمون هوش هیجانی سیبریاشرینگ از پایایی خوبی برخوردار است. در بررسی روایی سازه این آزمون، همبستگی نمرات افراد بر روی یک نمونه ۳۰ نفری $r = ۰/۶۳$ به دست آمده که از لحاظ آماری معنادار است و می توانیم بگوئیم آزمون هوش هیجانی سیبری یا شرینگ از روایی سازه کافی برخوردار است (منصوری، ۱۳۸۰).

ب: پرسش نامه سرمایه اجتماعی: این پرسش نامه یک پرسش نامه ۶۴ سؤالی است که توسط رضائی (۱۳۸۶) ساخته شده است. در این ابزار تقریباً تمام سؤالات به صورت بسته طرح شده است، اما هر جایی که لازم بوده سؤال باز نیز به آن افزوده شده است تا مواردی را که در طبقات سؤال بسته ذکر نشده است، خود پاسخگو ذکر کند. این پرسش نامه عوامل زیر را در بر می گیرد:

۱. اعتماد (اعتماد تعمیم یافته)؛ ۲. اعتماد نهادی؛ ۳. پیوندهای خانوادگی و دوستی؛ ۴. پیوندهای همسایگی؛ ۵. مشارکت خیریه ای؛ ۶. مشارکت مذهبی؛ ۷. مشارکت رسمی و ۸. هنجارهای معامله متقابل. لازم به ذکر است که سؤالات سرمایه اجتماعی با استفاده از طیف لیکرت سنجیده شده اند. سرمایه اجتماعی و همه مؤلفه های آن در سطح مقیاس فاصله ای اندازه گیری شده اند. در این پرسش نامه برای سنجش روایی از روایی سازه ای با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شده است که برای همه عوامل ذکر شده، مطلوب گزارش شده است (رضائی، ۱۳۸۶). پایایی سؤال های پرسش نامه به تفکیک هر یک از عامل ها، با استفاده از تکنیک آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۷۱، ۰/۷۴، ۰/۷۵، ۰/۹۱، ۰/۸۵، ۰/۸۸ و ۰/۹۴ به دست آمده است (رضائی، ۱۳۸۶).

یافته ها

یافته های توصیفی (نما، میانه، میانگین، انحراف استاندارد و تعداد آزمودنی ها) در مؤلفه های هوش هیجانی و سرمایه اجتماعی در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱: اطلاعات توصیفی متغیرهای سرمایه اجتماعی، هوش هیجانی و مؤلفه های آن ها

متغیر	نما	میانه	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد
خودانگیزی	۲۳	۲۲	۲۴/۱۶	۳/۳۰	۳۸۶
خودآگاهی	۲۶	۲۸	۳۰/۴۵	۴/۸۸	۳۸۶
خودکنترلی	۲۱	۲۱	۲۲/۰۸	۴/۲۷	۳۸۶
هشیاری اجتماعی	۱۷	۲۰	۲۱/۰۶	۳/۴۳	۳۸۶
مهارت اجتماعی	۱۵	۱۶	۱۸/۸۳	۴/۱۲	۳۸۶
اعتماد	۱۶	۱۷	۱۸/۴۳	۲/۹۷	۳۸۶
پیوند دوستی - خانوادگی	۱۳	۱۳	۱۵/۹۳	۴/۵۴	۳۸۶
پیوند دوستی - همسایگی	۸	۸	۹/۸۷	۴/۵۶	۳۸۶
هنجار معامله متقابل	۳۶	۳۱	۳۵/۲۲	۱۲/۹۱	۳۸۶
مشارکت خیریه	۱۲	۱۲	۱۴/۸۶	۶/۳۲	۳۸۶
مشارکت مذهبی	۱۶	۱۱	۱۳/۸۳	۷/۹۴	۳۸۶
اعتماد نهادی	۵۱	۴۸	۴۸/۷۳	۱۲/۹۲	۳۸۶
مشارکت رسمی	۱	۱	۱/۳۴	۱/۰۷	۳۸۶
سرمایه اجتماعی	۱۳۰	۱۴۲	۱۵۹/۵۹	۳۸/۲۴	۳۸۶
هوش هیجانی	۱۰۴	۱۰۶	۱۱۷/۳۸	۱۵/۹۳	۳۸۶

همان طور که جدول ۱ نشان می دهد در مؤلفه خودانگیزی نما ۲۳، میانه ۲۲، میانگین ۲۴/۱۶، انحراف استاندارد ۳/۳۰، در مؤلفه خودآگاهی نما ۲۶، میانه ۲۸، میانگین ۳۰/۴۵، انحراف استاندارد ۴/۸۸، در مؤلفه خودکنترلی نما ۲۱، میانه ۲۱، میانگین ۲۲/۰۸، انحراف استاندارد ۴/۲۷، در مؤلفه هشیاری اجتماعی نما ۱۷، میانه ۲۰، میانگین ۲۱/۰۶، انحراف استاندارد ۳/۴۳، در مؤلفه مهارت اجتماعی نما ۱۵، میانه ۱۶، میانگین ۱۸/۸۳، انحراف استاندارد ۴/۱۲، در مؤلفه اعتماد نما ۱۶، میانه ۱۷، میانگین ۱۸/۴۳، انحراف استاندارد ۲/۹۷، در مؤلفه پیوند دوستی - خانوادگی نما ۱۳، میانه ۱۳، میانگین ۱۵/۹۳، انحراف استاندارد ۴/۵۴، در مؤلفه پیوند دوستی - همسایگی نما ۸، میانه ۸، میانگین ۹/۸۷، انحراف استاندارد ۴/۵۶، در مؤلفه هنجار معامله متقابل نما ۳۶، میانه ۳۱، میانگین ۳۵/۲۲، انحراف استاندارد ۱۲/۹۱، در مؤلفه مشارکت خیریه نما ۱۲، میانه ۱۲، میانگین ۱۴/۸۶،

انحراف استاندارد ۶/۳۲، در مؤلفه مشارکت مذهبی نما ۱۶، میانه ۱۱، میانگین ۱۳/۸۳، انحراف استاندارد ۷/۹۴، در مؤلفه اعتماد نهادی نما ۵۱، میانه ۴۸، میانگین ۴۸/۷۳، انحراف استاندارد ۱۲/۹۲، در مؤلفه مشارکت رسمی نما ۱، میانه ۱، میانگین ۱/۳۴، انحراف استاندارد ۱/۰۷، در متغیر سرمایه اجتماعی نما ۱۳۰، میانه ۱۴۲، میانگین ۱۵۹/۵۹، انحراف استاندارد ۳۸/۲۴، در متغیر هوش هیجانی نما ۱۰۴، میانه ۱۰۶، میانگین ۱۱۷/۳۸ و انحراف استاندارد ۱۵/۹۳ می باشد. تعداد آزمودنی ها ۳۸۶ نفر می باشد.

به منظور پاسخ دادن به این سؤال که آیا بین هوش هیجانی و سرمایه اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد ابتدا از ضریب همبستگی پیرسون و سپس تحلیل رگرسیون گام به گام استفاده شد. در جدول ۲ ضرایب همبستگی هوش هیجانی و سرمایه اجتماعی و مؤلفه های آنها آورده شده است.

جدول ۲ ضریب همبستگی پیرسون سرمایه اجتماعی و هوش هیجانی با ابعاد آن ها

خود انگیزی	خود آگاهی	خود کنترلی	هشیاری	مهارت	سرمایه هوش
۱	۱	۱	۱	۱	۱
خود انگیزی					
خود آگاهی	.۵۹**				
خود کنترلی	.۳۱**	.۶۴**			
هشیاری اجتماعی	.۳۸**	.۶۶**	.۶۷**		
مهارت اجتماعی	.۵۷**	.۶۵**	.۳۵**	.۵۱**	
اعتماد	.۱۹**	.۲۲**	.۰۶	.۰۴	.۲۶**
پیوند دوستی - خانوادگی	.۳۲**	.۴۰**	.۲۹**	.۳۵**	.۳۱**
پیوند دوستی - همسایگی	.۲۱**	.۱۹**	.۱۷**	.۱۹**	.۲۵**
هنجار معامله متقابل	.۱۹**	.۱۵**	.۰۴	.۰۶	.۲۸**
مشارکت خیریه	.۰۷	-.۰۴	-.۰۲	-.۰۸	.۰۳
مشارکت مذهبی	.۱۸**	.۰۹	-.۰۰۹	.۰۱	.۲۱**
اعتماد نهادی	.۰۹*	.۰۴	.۰۸	.۰۰۵	-.۰۱
مشارکت رسمی	.۳۰**	.۳۱**	.۱۲**	.۲۴**	.۳۱**
سرمایه اجتماعی	.۲۱**	.۱۵**	.۰۹*	.۰۷	.۲۳**
هوش هیجانی					.۲۴**

**P<۰/۰۱

*p<۰/۰۵

از آنجا که پیش فرض استفاده از آزمون آماری رگرسیون برای داده های این پژوهش محقق شده است، به منظور بررسی اینکه چه میزان از تغییرات متغیر اعتماد، توسط مؤلفه های هوش هیجانی تبیین می شود، رگرسیون گام به گام اجرا شد که در آن متغیر اعتماد به عنوان متغیر ملاک و مؤلفه های هوش هیجانی به عنوان متغیر پیش بین در نظر گرفته شد.

جدول ۳ تحلیل رگرسیون گام به گام نمرات متغیر ملاک بر نمرات متغیرهای مهارت اجتماعی، هشیاری اجتماعی و خودآگاهی

مدل	R	۲R	تعدیل شده ۲R	خطای استاندارد برآورد	۱df	۱df	سطح معناداری
مهارت اجتماعی	۰/۲۶۶	۰/۰۷۱	۰/۰۶۸	۲/۸۶۸۹	۱	۳۸۴	۰/۰۰۰۱
هشیاری اجتماعی و مهارت اجتماعی	۰/۲۸۸	۰/۰۸۳	۰/۰۷۸	۲/۸۵۳۶	۱	۳۸۳	۰/۰۲۴
خودآگاهی، هشیاری اجتماعی و مهارت اجتماعی	۰/۳۲۴	۰/۱۰۵	۰/۰۹۸	۲/۸۲۲۸	۱	۳۸۲	۰/۰۰۲

متغیر ملاک: اعتماد

از بین مؤلفه های هوش هیجانی سه مؤلفه مهارت اجتماعی، هشیاری اجتماعی و خودآگاهی وارد مدل رگرسیون شد و این ۳ متغیر توانستند ۰/۱۰ از تغییرات متغیر اعتماد را تبیین کنند.

جدول ۴ تحلیل واریانس رگرسیون نمرات متغیر ملاک (اعتماد) بر نمرات متغیرهای پیش بین

مدل	متغیر	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری
مهارت اجتماعی	رگرسیون	۲۴۰/۰۶۵	۱	۲۴۰/۰۶۵	۲۹/۱۶۷	۰/۰۰۰۱
	باقیمانده	۳۱۶۰/۵۴۶	۳۸۴	۸/۲۳۱		
	کل	۳۴۰۰/۶۱۱	۳۸۵			
مهارت و هشیاری اجتماعی	رگرسیون	۲۸۱/۸۸۴	۲	۱۴۰/۹۴۲	۱۷/۳۰۹	۰/۰۰۰۱
	باقیمانده	۳۱۱۸/۷۲۷	۳۸۳	۸/۱۴۳		
	کل	۳۴۰۰/۶۱۱	۳۸۵			
مهارت اجتماعی، هشیاری اجتماعی و خودآگاهی	رگرسیون	۳۵۶/۷۰۷	۳	۱۱۸/۹۰۲	۱۴/۹۲۲	۰/۰۰۰۱
	باقیمانده	۳۰۴۳/۹۰۴	۳۸۲	۷/۹۶۸		
	کل	۳۴۰۰/۶۱۱	۳۸۵			

متغیر ملاک: اعتماد

جدول ۵: پیش بینی گام به گام متغیر اعتماد از روی متغیرهای پیش بین

مدل	متغیرها	B	β	T	سطح معناداری
۱	مهارت اجتماعی	۰/۱۹۲	۰/۲۶۶	۵/۴۰۱	۰/۰۰۰۱
۲	مهارت اجتماعی	۰/۲۳۹	۰/۳۳۲	۵/۸۲۲	۰/۰۰۰۱
	هوشیاری اجتماعی	-۰/۱۱۲	-۰/۱۲۹	-۲/۲۶۶	۰/۰۲۴
	مهارت اجتماعی	۰/۱۷۱	۰/۲۳۷	۳/۶۷۲	۰/۰۰۰۱
۳	هوشیاری اجتماعی	-۰/۲۰۰	-۰/۲۳۱	-۳/۵۲۶	۰/۰۰۰۱
	خودآگاهی	۰/۱۳۸	۰/۲۲۷	۳/۰۶۴	۰/۰۰۲

متغیر ملاک: اعتماد

به منظور بررسی اینکه چه میزان از تغییرات متغیر پیوند دوستی - خانوادگی توسط مؤلفه های هوش هیجانی تبیین می شود، رگرسیون گام به گام اجرا شد که در آن متغیر پیوند دوستی - خانوادگی به عنوان متغیر ملاک و مؤلفه های هوش هیجانی به عنوان متغیر پیش بین در نظر گرفته شد.

جدول ۶: پیش بینی گام به گام متغیر پیوند دوستی - خانوادگی از روی متغیرهای پیش بین

مدل	R	ΔR	تعدیل	خطای استاندارد	۱df	۲df	سطح معناداری
			شده ΔR	برآورد			
خودآگاهی	۰/۴۰۲	۰/۱۶۱	۰/۱۵۹	۴/۱۶۳۰	۱	۳۸۴	۰/۰۰۰۱
خودآگاهی و هشیاری اجتماعی	۰/۴۱۷	۰/۱۷۴	۰/۱۶۹	۴/۱۳۷۷	۱	۳۸۳	۰/۰۱۷
خودآگاهی، هشیاری اجتماعی و خودانگیزی	۰/۴۳۱	۰/۱۸۶	۰/۱۷۹	۴/۱۱۳۶	۱	۳۸۲	۰/۰۱۹

متغیر ملاک: پیوند دوستی - خانوادگی

همان طور که جدول ۶ نشان می دهد از بین مؤلفه های هوش هیجانی سه مؤلفه خودآگاهی، هشیاری اجتماعی و خودانگیزی وارد مدل رگرسیون شدند و توانستند ۱۸٪ از تغییرات متغیر پیوند دوستی - خانوادگی را تبیین کنند.

جدول ۷: تحلیل واریانس رگرسیون نمرات متغیر ملاک (پیوند دوستی - خانوادگی) بر نمرات

متغیرهای پیش بین						
مدل	متغیر	مجموع مجذورات	Df	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
خودآگاهی	رگرسیون	۱۲۸۱/۴۱۵	۱	۱۲۸۱/۴۱۵	۷۳/۹۳۸	۰/۰۰۰۱
	باقیمانده	۶۶۵۵/۰۹۳	۳۸۴	۱۷/۳۳۱		
	کل	۷۹۳۶/۵۰۸	۳۸۵			
خودآگاهی و هشیاری اجتماعی	رگرسیون	۱۳۷۹/۲۱۰	۲	۶۸۹/۶۰۵	۴۰/۲۷۹	۰/۰۰۰۱
	باقیمانده	۶۵۵۷/۲۹۸	۳۸۳	۱۷/۱۲۱		
	کل	۷۹۳۶/۵۰۸	۳۸۵			
خودآگاهی، هشیاری اجتماعی و خودانگیزی	رگرسیون	۱۴۷۲/۴۸۲	۳	۴۹۰/۸۲۷	۲۹/۰۰۶	۰/۰۰۰۱
	باقیمانده	۶۴۶۴/۰۲۶	۳۸۲	۱۶/۹۲۲		
	کل	۷۹۳۶/۵۰۸	۳۸۵			

متغیر ملاک: پیوند دوستی - خانوادگی

جدول ۸: پیش بینی گام به گام متغیر پیوند دوستی - خانوادگی از روی متغیرهای پیش بین

مدل	متغیرها	B	β	T	سطح معناداری
۱	خودآگاهی	۰/۳۷۴	۰/۴۰۲	۸/۵۹۹	۰/۰۰۰۱
۲	خودآگاهی	۰/۲۸۲	۰/۳۰۳	۴/۸۸۱	۰/۰۰۰۱
	هشیاری اجتماعی	۰/۱۹۷	۰/۱۴۸	۲/۳۹۰	۰/۰۱۷
۳	خودآگاهی	۰/۲۰۷	۰/۲۲۲	۳/۱۴۱	۰/۰۰۲
	هشیاری اجتماعی	۰/۱۹۹	۰/۱۵۰	۲/۴۳۰	۰/۰۱۶
	خودانگیزی	۰/۱۸۵	۰/۱۳۵	۲/۳۴۸	۰/۰۱۹

متغیر ملاک: پیوند دوستی - خانوادگی

به منظور بررسی اینکه چه میزان از تغییرات متغیر پیوند دوستی - همسایگی توسط مؤلفه های هوش هیجانی تبیین می شود، رگرسیون گام به گام اجرا شد که در آن متغیر پیوند دوستی - همسایگی به عنوان متغیر ملاک و مؤلفه های هوش هیجانی به عنوان متغیر پیش بین در نظر گرفته شد.

جدول ۹: پیش بینی گام به گام متغیر پیوند دوستی - همسایگی از روی متغیرهای پیش بین

مدل	R	R ^۲	R ^۲ تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد	df _۱	df _۲	سطح معناداری
مهارت اجتماعی	۰/۲۵۳	۰/۰۶۴	۰/۰۶۲	۴/۴۱۹۳	۱	۳۸۴	۰/۰۰۰۱

متغیر ملاک: پیوند دوستی - همسایگی

همان طور که جدول ۹ نشان می دهد از بین مؤلفه های هوش هیجانی فقط مؤلفه مهارت اجتماعی وارد مدل رگرسیون شد و توانست ۰/۰۶ از تغییرات متغیر پیوند دوستی - همسایگی را تبیین کند.

جدول ۱۰: تحلیل واریانس رگرسیون نمرات متغیر ملاک بر نمرات متغیرهای پیش بین

مدل	متغیر	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری
مهارت	رگرسیون	۵۱۳/۲۵۲	۱	۵۱۳/۲۵۲	۲۶/۲۸۰	۰/۰۰۰۱
اجتماعی	باقیمانده	۷۴۹۹/۵۲۸	۳۸۴	۱۹/۵۳۰		
	کل	۸۰۱۲/۷۸۰	۳۸۵			

متغیر ملاک: پیوند دوستی - همسایگی

جدول ۱۱: پیش بینی گام به گام متغیر پیوند دوستی - همسایگی از روی متغیرهای پیش بین

متغیر	B	β	t	سطح معناداری
مهارت اجتماعی	۰/۲۸۰	۰/۲۵۳	۵/۱۲۶	۰/۰۰۰۱

متغیر ملاک: پیوند دوستی - همسایگی

به منظور بررسی اینکه چه میزان از تغییرات متغیر هنجار معامله متقابل توسط مؤلفه های هوش هیجانی تبیین می شود، رگرسیون گام به گام اجرا شد که در آن متغیر هنجار معامله متقابل به عنوان متغیر ملاک و مؤلفه های هوش هیجانی به عنوان متغیر پیش بین در نظر گرفته شد.

جدول ۱۲: پیش بینی گام به گام متغیر هنجار معامله متقابل از روی متغیرهای پیش بین

مدل	R	۲R	تعدیل شده ۲R	خطای استاندارد برآورد	۱df	۲df	سطح معناداری
هنجار معامله متقابل	۰/۲۸۶	۰/۰۸۲	۰/۰۷۹	۱۲/۳۹۵۱	۱	۳۸۴	۰/۰۰۰۱

متغیر ملاک: هنجار معامله متقابل

همان طور که جدول فوق نشان می دهد از بین مؤلفه های هوش هیجانی فقط مؤلفه مهارت اجتماعی و وارد مدل رگرسیون شد و توانست ۰/۰۸ از تغییرات متغیر هنجار معامله متقابل را تبیین کند.

جدول ۱۳: تحلیل واریانس رگرسیون نمرات متغیر ملاک (هنجار معامله متقابل) بر نمرات متغیرهای پیش بین

مدل	متغیر	مجموع مجذورات	Df	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
هنجار معامله متقابل	رگرسیون	۵۲۴۰/۲۷۸	۱	۵۲۴۰/۲۷۸	۳۴/۱۰۸	۰/۰۰۰۱
	باقیمانده	۵۲۹۹۷/۶۶۰	۳۸۴	۱۵۳/۶۴۰		
	کل	۶۴۲۳۷/۹۳۸	۳۸۵			

متغیر ملاک: هنجار معامله متقابل

جدول ۱۴: پیش بینی گام به گام متغیر هنجار معامله متقابل از روی متغیرهای پیش بین

متغیر	B	β	t	سطح معناداری
مهارت اجتماعی	۰/۸۹۵	۰/۲۸۶	۵/۸۴۰	۰/۰۰۰۱

متغیر ملاک: هنجار معامله متقابل

جهت بررسی اینکه چه میزان از تغییرات متغیر مشارکت مذهبی توسط مؤلفه های هوش هیجانی تبیین می شود، رگرسیون گام به گام اجرا شد که متغیر مشارکت مذهبی به عنوان متغیر ملاک و مؤلفه های هوش هیجانی به عنوان متغیر پیش بین در نظر گرفته شد.

جدول ۱۵: پیش بینی گام به گام متغیر مشارکت مذهبی از روی متغیرهای پیش بین

مدل	R	ΔR	تعدیل شده ΔR	خطای استاندارد برآورد	df	۲df	سطح معناداری
مهارت اجتماعی	۰/۲۱۷	۰/۰۴۷	۰/۰۴۴	۷/۷۷۰۹	۱	۳۸۴	۰/۰۰۰۱
مهارت اجتماعی و هشیاری اجتماعی	۰/۲۴۵	۰/۰۶۰	۰/۰۵۵	۷/۷۲۷۱	۱	۳۸۳	۰/۰۲۱

متغیر ملاک: مشارکت مذهبی

طبق جدول فوق، از بین مؤلفه های هوش هیجانی مؤلفه های مهارت اجتماعی و هشیاری اجتماعی وارد مدل رگرسیون شدند و توانستند ۰/۰۶ از تغییرات متغیر مشارکت مذهبی را تبیین کنند.

جدول ۱۶: تحلیل واریانس رگرسیون نمرات متغیر ملاک بر نمرات متغیرهای پیش بین

مدل	متغیر	مجموع مجدورات	df	میانگین مجدورات	F	سطح معناداری
مهارت اجتماعی	رگرسیون	۱۱۴۲/۴۵۱	۱	۱۱۴۲/۴۵۱	۱۸/۹۱۹	۰/۰۰۰۱
	باقیمانده	۲۳۱۸۸/۲۶۶	۳۸۴	۶۰/۳۸۶		
	کل	۲۴۳۳۰/۷۱۸	۳۸۵			
مهارت اجتماعی و هشیاری اجتماعی	رگرسیون	۱۴۶۲/۳۳۸	۲	۷۳۱/۱۶۹	۱۲/۲۴۶	۰/۰۰۰۱
	باقیمانده	۲۲۸۶۸/۳۷۹	۳۸۳	۵۹/۷۰۹		
	کل	۲۴۳۳۰/۷۱۸	۳۸۵			

متغیر ملاک: مشارکت مذهبی

جدول ۱۷: پیش بینی گام به گام متغیر مشارکت مذهبی از روی متغیرهای پیش بین

مدل	متغیر	B	β	t	سطح معناداری
۱	مهارت اجتماعی	۰/۴۱۸	۰/۲۱۷	۴/۳۵۰	۰/۰۰۰۱
۲	مهارت اجتماعی	۰/۵۵۰	۰/۲۸۵	۴/۹۴۲	۰/۰۰۰۱
	هشیاری اجتماعی	-۰/۳۱۰	-۰/۱۳۴	-۲/۳۱۵	۰/۰۲۱

متغیر ملاک: مشارکت مذهبی

جهت بررسی اینکه چه میزان از تغییرات متغیر مشارکت رسمی-مدنی توسط مؤلفه های هوش هیجانی تبیین می شود، رگرسیون گام به گام اجرا شد که مشارکت رسمی-مدنی به عنوان

متغیر ملاک و مؤلفه های هوش هیجانی به عنوان متغیر پیش بین در نظر گرفته شد.

جدول ۱۸: پیش بینی گام به گام متغیر مشارکت رسمی - مدنی از روی متغیرهای پیش بین

سطح معناداری	۲df	۱df	خطای استاندارد برآورد	تعدیل شده R	۲R	R	مدل
۰/۰۰۰۱	۳۸۴	۱	۱/۰۲۶۱	۰/۰۹۵	۰/۰۹۷	۰/۳۱۲	خودآگاهی
۰/۰۰۱	۳۸۳	۱	۱/۰۱۳۸	۰/۱۱۶	۰/۱۲۱	۰/۳۴۸	خودآگاهی و خودانگیزی
۰/۰۳۴	۳۸۲	۱	۱/۰۰۹۱	۰/۱۲۴	۰/۱۳۱	۰/۳۶۲	خودآگاهی، خودانگیزی و مهارت اجتماعی

متغیر ملاک: مشارکت رسمی - مدنی

همان طور که جدول ۱۸ نشان می دهد از بین مؤلفه های هوش هیجانی سه مؤلفه خودآگاهی، خودانگیزی و مهارت اجتماعی وارد مدل رگرسیون شدند و توانستند ۰/۱۳ از تغییرات متغیر مشارکت رسمی - مدنی را تبیین کنند.

جدول ۱۹: تحلیل واریانس رگرسیون نمرات متغیر ملاک بر نمرات متغیرهای پیش بین

سطح معناداری	F	میانگین مجذورات	Df	مجموع مجذورات	متغیر	مدل
۰/۰۰۰۱	۴۱/۰۲۱	۴۳/۵۰۴	۱	۴۳/۵۰۴	رگرسیون	خودآگاهی
		۱/۰۵۳	۳۸۴	۴۰۴/۲۸۱	باقیمانده	
			۳۸۵	۴۴۷/۷۸۵	کل	
۰/۰۰۰۱	۲۶/۳۵۰	۲۷/۰۸۱	۲	۵۴/۱۶۲	رگرسیون	خودآگاهی و خودانگیزی
		۱/۰۲۸	۳۸۳	۳۹۳/۶۲۳	باقیمانده	
			۳۸۵	۴۴۷/۷۸۵	کل	
۰/۰۰۰۱	۱۹/۲۳۵	۱۹/۵۸۹	۳	۵۸/۷۶۷	رگرسیون	خودآگاهی، خودانگیزی و مهارت اجتماعی
		۱/۰۱۸	۳۸۲	۳۸۹/۰۱۸	باقیمانده	
			۳۸۵	۴۴۷/۷۸۵	کل	

متغیر ملاک: مشارکت رسمی - مدنی

جدول ۲۰: پیش بینی گام به گام متغیر مشارکت رسمی - مدنی از روی متغیرهای پیش بین

مدل	متغیر	B	β	T	سطح معناداری
۱	خودآگاهی	۶/۸۸۲E-۰۰۲	۰/۳۱۲	۶/۴۲۸	۰/۰۰۰۱
۲	خودآگاهی	۴/۳۷۰E-۰۰۲	۰/۱۹۸	۳/۳۲۶	۰/۰۰۱
	خودانگیزی	۶/۲۵۴E-۰۰۲	۰/۱۹۲	۳/۲۲۰	۰/۰۰۱
۳	خودآگاهی	۲/۸۷۵E-۰۰۲	۰/۱۳۰	۱/۹۳۵	۰/۰۵۴
	خودانگیزی	۴/۹۶۱E-۰۰۲	۰/۱۵۲	۲/۴۴۸	۰/۰۱۵
	مهارت اجتماعی	۳/۶۶۵E-۰۰۲	۰/۱۴۰	۲/۱۲۶	۰/۰۳۴

متغیر ملاک: مشارکت رسمی - مدنی

در گام بعدی سرمایه اجتماعی به عنوان متغیر ملاک و مؤلفه های هوش هیجانی به عنوان متغیر پیش بین وارد سیستم تحلیل گردید. نتایج مربوط به این تحلیل در جدول ۲۱ درج شده است.

جدول ۲۱: پیش بینی گام به گام متغیر سرمایه اجتماعی از روی متغیرهای پیش بین

مدل	R	۲R	تعدیل شده	خطای استاندارد	۱df	۲df	سطح معناداری
			۲R	برآورد			
مهارت اجتماعی	۰/۲۳۳	۰/۰۵۴	۰/۰۵۲	۳۷/۲۴۲۴	۱	۳۸۴	۰/۰۰۰۱

متغیر ملاک: سرمایه اجتماعی

همان طور که جدول ۲۱ نشان می دهد از بین مؤلفه های هوش هیجانی فقط متغیر مهارت اجتماعی وارد مدل رگرسیون شد و توانست ۰/۰۵ از تغییرات متغیر سرمایه اجتماعی را تبیین کند.

جدول ۲۲: تحلیل واریانس رگرسیون نمرات متغیر ملاک بر نمرات متغیرهای پیش بین

مدل	متغیر	مجموع مجذورات	Df	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
مهارت	رگرسیون	۳۰۶۰۳/۴۱۲	۱	۳۰۶۰۳/۴۱۲	۲۲/۰۶۵	۰/۰۰۰۱
اجتماعی	باقیمانده	۵۳۲۶۰۵/۵۴۲	۳۸۴	۱۳۸۶/۹۹۴		
	کل	۵۶۳۲۰۸/۹۵۳	۳۸۵			

متغیر ملاک: سرمایه اجتماعی

جدول ۲۳: پیش بینی گام به گام متغیر سرمایه اجتماعی از روی متغیرهای پیش بین

مدل	متغیر	B	β	t	سطح معناداری
۱	مهارت اجتماعی	۲/۱۶۲	۰/۲۳۳	۴/۶۹۷	۰/۰۰۰۱

متغیر ملاک: سرمایه اجتماعی

بحث و نتیجه گیری

یافته‌های حاصل از پژوهش حاضر نشان داد که بین متغیرهای خودانگیزی و اعتماد، خود آگاهی و اعتماد، مهارت اجتماعی و اعتماد رابطه معنادار وجود دارد و نیز خودانگیزی، خود آگاهی، خودکنترلی، هشیاری اجتماعی و مهارت اجتماعی با پیوند دوستی - خانوادگی رابطه معنادار دارند. همچنین بین همه مؤلفه‌های هوش هیجانی (خودانگیزی، خودآگاهی، خودکنترلی، هوشیاری اجتماعی و مهارت اجتماعی) با متغیر پیوند دوستی - همسایگی رابطه معنادار وجود دارد. علاوه بر این بین متغیرهای خودانگیزی، خودآگاهی و مهارت اجتماعی با متغیر هنجار معامله متقابل، بین متغیر خودانگیزی و مهارت اجتماعی با متغیر مشارکت مذهبی، بین متغیر خودانگیزی با اعتماد نهادی و نیز بین همه مؤلفه‌های هوش هیجانی با مشارکت رسمی رابطه معنادار وجود دارد. از بین مؤلفه‌های هوش هیجانی مؤلفه‌های خودانگیزی، خودآگاهی، خودکنترلی و مهارت اجتماعی با متغیر سرمایه اجتماعی در حالت کلی رابطه معنادار وجود دارد. علاوه بر این در کل متغیر هوش هیجانی توانست به صورتی معنادار سرمایه اجتماعی را پیش بینی کند.

تحلیل رگرسیون گام به گام برای تبیین متغیر اعتماد توسط مؤلفه‌های هوش هیجانی نشان داد که از بین مؤلفه‌های هوش هیجانی سه مؤلفه مهارت اجتماعی، هشیاری اجتماعی و خودآگاهی ۱۰ درصد از تغییرات متغیر اعتماد را تبیین می‌کنند. به همین صورت سه مؤلفه هوش هیجانی یعنی خودآگاهی، هشیاری اجتماعی و خودانگیزی، توانستند ۱۸ درصد از تغییرات متغیر پیوند دوستی خانوادگی را تبیین کنند. از بین مؤلفه‌های هوش هیجانی، مهارت اجتماعی توانست تغییرات متغیر پیوند دوستی - همسایگی را ۰/۰۶ و متغیر هنجار معامله متقابل را ۰/۰۸ تبیین کند. از بین مؤلفه‌های هوش هیجانی، مؤلفه‌های مهارت اجتماعی و هشیاری اجتماعی توانستند ۰/۰۶ از تغییرات مشارکت مذهبی را تبیین کنند و نیز از بین مؤلفه‌های هوش هیجانی سه مؤلفه خودآگاهی، خودانگیزی و مهارت اجتماعی توانستند ۰/۱۳ از تغییرات متغیر مشارکت رسمی - مدنی را تبیین کنند. علاوه بر این از بین مؤلفه‌های هوش هیجانی فقط متغیر مهارت اجتماعی توانست ۰/۰۵ از تغییرات متغیر سرمایه اجتماعی را در حالت کلی تبیین کند. این یافته‌ها با نتایج تحقیقات سالوی، میر و کاراسو (۲۰۰۲)، اسکات و همکاران (۲۰۰۱)، فرشمن و روبینو (۲۰۰۴)، اسکات و همکاران (۲۰۰۷)، خجسته مهر، شکرکن و امان الهی فرد (۱۳۸۶)، و بشارت (۱۳۸۴) همسو می‌باشد.

در تبیین موارد بالا می‌توان گفت از آنجا که خاستگاه سرمایه اجتماعی، روابط اجتماعی و بین فردی است، آن دسته از مؤلفه‌هایی که منشأ ارتباطی و اجتماعی دارند می‌تواند به شکل گیری

سرمایه اجتماعی منجر گردد. سلاسکی^۱ و کارت رایت^۲ (۲۰۰۲) معتقدند که هوش هیجانی بر توانایی افراد برای مقابله مؤثر با فشارها و مطالبات محیطی اثر می گذارد، بر همین اساس عامل مهمی در تعیین موفقیت های زندگی و بهزیستی روانشناختی و عملکرد است. مطالعات و نظریات مختلف نشان داده که هوش هیجانی تقریباً آموختنی است (مایر، ۲۰۰۵، هین^۳، ۲۰۰۵ و سارنی^۴، ۱۹۹۹). همسو با یافته های این تحقیق، نتایج تحقیق ثابتی (۱۳۷۷) نشان داد که آموزش مهارت های اجتماعی می تواند در کاهش اختلافات و ناسازگاری های اجتماعی و عاطفی دانش آموزان تأثیر معنی داری داشته باشد. تحقیقات متعددی تأثیر معنی دار مهارت اجتماعی را بر رشد مهارت ها و قابلیت های اجتماعی نشان داده اند (آقاجانی، ۱۳۸۱، ابراهیمی قوام، ۱۳۷۱ و امیدیان، ۱۳۸۱، لورد^۵ و فورست^۶ به نقل از تلخایی، ۱۳۸۱، لویز^۷ و همکاران، ۲۰۰۴، پاشا، نادری و برکات، ۱۳۸۵) که با نتایج این پژوهش همسو می باشند. یکی از امتیازات هوش هیجانی نسبت به بهره هوشی بعد اکتسابی بودن آن است که به راحتی قابل یادگیری، تکامل، بهبود و اصلاح می باشد (متز^۸، ۲۰۰۴، جوردن^۹ و همکاران، ۲۰۰۲، براون و موشاوی^{۱۰}، ۲۰۰۵).

اگرچه هوش هیجانی در کل یک عامل مهم در پیش بینی سرمایه اجتماعی است ولی بعضی از مؤلفه های هوش هیجانی نسبت به مؤلفه های دیگر عامل پیش بینی کننده بهتری می باشند مانند خود انگیزی، خود آگاهی، خود کنترلی و مهارت اجتماعی. همسو با یافته های این تحقیق، تحقیقات دونوهیو^{۱۱} و استیونسون^{۱۲} (۲۰۰۶)، استاگ^{۱۳} و لی^{۱۴} (۲۰۰۳)، گاردنر^{۱۵} (۲۰۰۳)، استون^{۱۶} و همکاران (۲۰۰۴)، اوگینزکا-بولیک (۲۰۰۵)، ابرمن و همکاران (۲۰۰۵)، اسکات و همکاران (۲۰۰۷) به رابطه معنادار هوش هیجانی با عملکرد بهینه، تعامل سازنده، همکاری و سلامت روانی- اجتماعی اشاره دارند. هوش هیجانی مخرج مشترک خود آگاهی، مهارت های، پشتکار، تلاش و علاقه مندی، مهارت های اجتماعی و همدلی با دیگران است (سیاروچی^{۱۷}، چان^{۱۸} و باجگار^{۱۹}، ۲۰۰۱). پژوهش های تجربی نشان می دهند که هوش هیجانی ممکن است بهترین پیش بینی کننده موفقیت در تمام سطوح زندگی باشد و ابعاد هوش هیجانی می توانند پیامدهای مهم زندگی فرد را پیش بینی کنند (اسکات و همکاران، ۱۹۹۸). ارتباط هوش هیجانی با عملکرد بهتر و چالش موفق تر

1. Slaski
4. Saarni
7. Lopes
10. Moshavi
13. Stough
16. Stone
19. Bajgar

2. Cartwright
5. Lord
8. Metz
11. Donohue
14. Lee
17. Ciarrochi

3. Hein
6. Forest
9. Jordan
12. Stevensen
15. Gardner
18. Chan

در موقعیت‌های تحت‌تنبیدگی (لایونز^۱ و اشنايدر^۲، ۲۰۰۵)، رفتار منحرفانه در مدرسه، استفاده از داروها و الکل، روابط ضعیف و آشفته با دوستان در محل تحصیل (براکت^۳، مایر و وارنر^۴، ۲۰۰۴) تخدیرطلبی و بسیاری از عوامل خطرناک روانی-اجتماعی (ترینیداد^۵ و همکاران، ۲۰۰۴)، پیشرفت تحصیلی (پارکر و همکاران، ۲۰۰۴) و استعداد تحصیلی (زیدنر و همکاران، ۲۰۰۵) نشان داده شده و در این پژوهش‌ها بر اهمیت هوش هیجانی در میزان سازش‌یافتگی فرد بازندگی شخصی و موقعیت‌های اجتماعی تأکید شده است. خودآگاهی، مهارتی عمده در ساخت نظری سازه هوش هیجانی است (مایر و همکاران، ۱۹۹۰، گلמן، ۱۹۹۵، سیاروچی، فورگاس و مایر، ۲۰۰۳) که نتایج این تحقیق با آنها همسو می‌باشد.

بسیاری از صاحب‌نظران مانند: گلמן (۱۹۹۵) اسکات و همکاران (۱۹۹۸) و کیاروچی و همکاران (۲۰۰۳) بر این باورند که توانمندی‌ها و شایستگی‌های اجتماعی و هیجانی غیر ذاتی و قابل‌یادگیری است، پس می‌توان گفت که مهارت‌های تشکیل‌دهنده هوش هیجانی با گسترده شدن یادگیری‌های فرد، افزایش سن و پایه تحصیلی متحول می‌شوند. در تبیین کلی یافته‌های این تحقیق می‌توان گفت که لزوم توجه به قابلیت‌های هیجانی در عصر حاضر از جمله احساس نیاز شدید به نظم‌جویی هیجانی در روابط انسانی و نقش نسبتاً ثابت شده‌ی هوش هیجانی در پیشگیری و تعدیل اختلالات جسمانی-روانی-هیجانی، ضرورت پرداختن به آموزش هوش هیجانی را در سطوح مختلف خانوادگی-اجتماعی-تحصیلی را نشان داده و می‌تواند گامی مؤثر در ارتقای سطح بهداشت روان اعضای جامعه باشد.

منابع فارسی

- آقاجانی، م. (۱۳۸۱). تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر سلامت روانی و منبع کنترل نوجوانان شهرستان قم، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز.
- ابراهیمی قوام، ص. (۱۳۷۹). همبستگی بین دریافت انواع حمایت‌های اجتماعی با تأکید بر آموزش مهارت‌های اجتماعی، وزارت آموزش و پرورش.

امیدیان، م. (۱۳۸۱). بررسی انواع هویت در ابعاد اعتقادی، بین فردی و تفاوت آنها از لحاظ متغیرهای وابسته در دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز.

بشارت، م. ع. (۱۳۸۴). بررسی تأثیر هوش هیجانی بر کیفیت روابط اجتماعی، فصلنامه مطالعات روانشناختی، دوره ۱، شماره ۲ و ۳.

پاشا، غ. نادری، ف. و برکات، ف. (۱۳۸۵). تأثیر آموزش مهارت های اجتماعی بر سبک های هویتی دانش آموزان سال اول متوسطه، مجله یافته های نو در روانشناسی، سال اول، شماره ۲.

پاتنام، ر. (۱۳۸۰). دموکراسی و سنت های مدنی، ترجمه محمد تقی دلفروز، تهران: نشر غدیر.
تلخابی، م. (۱۳۸۱). سنجش میزان مهارت های اجتماعی دانش آموزان و عوامل مؤثر بر آن در دوره ابتدایی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان.

ثابتی، ف. (۱۳۷۷). تأثیر آموزش مهارت های اجتماعی در کاهش ناسازگاری های اجتماعی - عاطفی دانش آموزان پسر ناسازگار دبستانی اهواز، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شهید چمران اهواز.

حکیم جوادی، م. و اژه ای، ج. (۱۳۸۴). بررسی رابطه کیفیت دلبستگی و هوش هیجانی در دانش آموزان تیزهوش و عادی، مجله روانشناسی، سال ۸، شماره ۲.

خجسته مهر، ر.، شکرکن، ح. و امان الهی فرد، ع. (۱۳۸۶). پیش بینی موفقیت و شکست رابطه زناشویی براساس مهارت های اجتماعی، فصلنامه علمی - پژوهشی روانشناسی دانشگاه تبریز، سال دوم، شماره ۶.

رمضانی، م. ع. (۱۳۸۶). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و شدت جرم، پایان نامه کارشناسی ارشد جامعه شناسی، دانشگاه تبریز.

روشنفکر، پ.، ذکایی، م. س. (۱۳۸۵). جوانان، سرمایه اجتماعی و رفتارهای داوطلبانه، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ۶، شماره ۲۳.

سعادت، ر. (۱۳۸۵). تخمین سطح و توزیع سرمایه اجتماعی استان ها، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ۶، شماره ۲۳.

سعید، م. ر.، حسن زاده، د. (۱۳۸۴). بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی معلمان بر میزان رضایت مندی از خانواده، مدرسه و اجتماع، فصلنامه خانواده و پژوهش، سال دوم، شماره ۳.

- شارع پور، م. (۱۳۸۴). سرمایه اجتماعی و آموزش و پرورش، علوم تربیتی به قلم مؤلفان، تهران: سمت.
- دینی ترکمانی، ع. (۱۳۸۵). تبیین افول سرمایه اجتماعی، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ۶، شماره ۲۳.
- فروتن، خ. (۱۳۸۰). رابطه بین مهارت های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سوم راهنمایی شهرستان لامرد، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز.
- فوکویاما، ف. (۱۳۸۴). سرمایه اجتماعی و جامعه مدنی، در سرمایه اجتماعی؛ اعتماد، دموکراسی و توسعه، گردآوری کیان تاجبخش، تهران: نشر شیرازه.
- فیلد، ج. (۱۳۸۶). سرمایه اجتماعی، مترجمان: غلامرضا غفاری و حسین رضوانی، تهران: انتشارات کویر.
- قربانی، ن. (۱۳۸۰). مهندسی رفتار ارتباطی، تهران: نشر سینه سرخ.
- منصوری، ب. (۱۳۸۰). هنجاریابی آزمون هوش هیجانی سبیریاشرینگ در دانشجویان دانشگاه های تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.
- موسوی، م. (۱۳۸۵). مشارکت اجتماعی یک مؤلفه سرمایه اجتماعی، رفاه اجتماعی، سال ۶، شماره ۲۳.

منابع انگلیسی

- Aberman, R. & Delorenzo, A. & Luskin, F. (2005).** *The training of emotional competence in financial advisors*, (www.eiconsortium.org).
- Brackett, M. A., Mayer, J. D., & Warner, R. M. (2004).** Emotional intelligence and its relation to everyday behavior. *Personality and Individual Differences*. 36(6).1387-1402.
- Bar-on, R. (2006).** *The bar-on model of emotional intelligence skills, development training, program and student achievement and retention*. unpublished raw data, texas, A. & M. University Kings Ville.
- Beugelsdijk, S. & Van Schaik, T. (2005).** Differences in social capital between 54 western European Regions, *Regional studies*, 39.
- Bourdieu, P. (1986).** *The Forms of capital*, Richardson, J. G. (Ed),

- Handbook of theory and Research For the sociology of Education. Greenwood press, New York.
- Brown, F. W., & Moshavi, D. (2005).** Transformational Leadership and emotional intelligence: a potential pathway for an increased understanding of interpersonal influence. *Journal of Organizational Behavior*, 26, 867-871.
- Ciarrochi, J. V., Forgas, J. P. & Mayer, J. D. (2003).** *Emotional intelligence in every day life. A scientific inquiry.* Psychology Press.
- Ciarrochi, J. V., Chan, A. Y. C., & Bajgar, J. (2001).** Measuring emotional intelligence in adolescents. *Personality and Individual Differences*. 28, 53, 561.
- Coleman, J. (1990).** *Equality and Achievement in Education*, westview press, Boulder.
- Donohue, R. & Stevensen, L. (2006).** The relationship between emotional intelligence and individual advancement and the mediating role of transformational leadership. *Monash Business Review*, Volume. 2, Issue. 2, July 2-13.
- Freshman, B., and Rubino, L. (2004)** Emotional Intelligence Skills For Maintaining Social Networks in Healthcare organization. *Hospital Topics*, 82, 3, 2-9.
- Gardner, L. (2003).** *Examining empirical relationships between leadership styles and emotional intelligence*, swinburne university. australia. (www.Psy.uq.edu.au).
- Goleman, D. (1997).** *Working with Emotional Intelligence.* New York: Bantam Book.
- Golman, D. (1995).** *Emotional Intelligence.* New York: Bantam Books.
- Hein, S. (2005)** *Introduction to Emotional Intelligence*, Potential EI. VS. Actual EI skills (EIVSEQ) Emotional Intelligence homepage. <http://egi.orgthistory.htm>.
- Jordan, P. L., Ashkanasy, N. M., Hartel, C. E. J., & Hooper, G. S. (2002).** Workgroup emotional intelligence: Scale development and relationship to team process and goal focus. *Human Resource Management Review*, 12, 195-214.
- Kawachi, I. Kennedy, B. P , Lochner, K. and. Prothrow-stith ,D (1997).** social capital , income inequality and mortality, *American Journal of public Health*, 87: 1491-1498.
- Lopes, P. N., Brakett, M. A., Nezlek, J. B., Schutz, A., Sellin, I, Salovey, P. (2004),** Emotional intelligence and social interaction.

- Personality and Social Psychology bulletin*. 30(8): 1018-34. (www.Pumped. Gov).
- Lyons, J., B., & Schneider, T., R. (2005).** The influence of emotional intelligence on performance. *Personality And Individual Differences*. 39 (4) , 693-703.
- Mayer, J. D., Dipaolo, M. T., & Salovey, P. (1990).** Perceiving affective content in ambiguous visual stimulus: A component of emotional intelligence. *Journal of Personality Assessment*, 54, 772-781.
- Mayer, Y. (2005).** *can Emotion knowledge be Improved can you Raise Emotional Intelligence?* The university of Hampshire.
- Metz, I. (2004).** Do personality traits indirectly affect womens advancement? *Journal of Managerial Psychology*, 19, 695-707.
- Oginska, B. N. (2005).** Emotional intelligence in the workplace: exploring its effects on occupational stress and health outcomes in human service workers. *International Journal of Occup Med Environ Health*, 18 (2): 167-75. (www.Pupmed. Gov).
- Parker, J. D. A., Summerfield, L. J., Hogan, M. J., & Majestic, S. A. (2004).** Emotional intelligence and academic success: Examination the transition from school to university. *Personality and Individual Differences*. 36(1). 163-172.
- Petrides, K. V., Frederickson, N & Furnham, A. (2004).** The role of rate Emotional . intelligence in academic performance and deviant behavior at school. *personality and individual Differences* , Article in press.
- Saarni, C. (1999).** *The Development of Emotional competence*. Newyork: Guilford.
- Salorey, P., Mayer, J. D., & Caruso, D. (2002).** *The Positive Psychology of emotional intelligence*. Inc. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), hand book of Positive psychology, oxford university press.
- Schutte, N., Malouff, J., Hall, L., Haggerty, D., Coper J., Golden, C., & Dornheim. L. (1998).** Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 25, 167-177.
- Schutte, N. S., Matalouf, J. M., Bobik. C., Coston, T. D., Greeson, C., Rhodes, E., and Wengrof, G. (2001).** Emotional Intelligence and Interpersonal Relations. *The Journal of social Psychology*, 141(4). 523-536.
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Thorsteinsson, E. B., Bhullar, N. and**

- Rooke, S. E. (2007).** A meta-analytic investigation of the relationship between emotional intelligence and individual differences. *Personality and Individual Differences*, 42(6): 921-33.
- Slaski, M. and Catwright, S. (2002).** Health, Performance and Emotional intelligence: An Exploratory study of Retail Managers. *Stress and Health*, 18, 63- 68.
- Stone, H., Parker, J., and Wood, L., (2004).** *Report on the Ontario principals council leadership study*, (www.Eiconsortium. Ogr). Intelligence, general intelligence, personality traits, work place values and performance, Swinburne University. Australia, ([www.Psy. Uq. Edu. au](http://www.Psy.Uq.Edu.au)).
- Stough, C.,and Lee, B.J. (2003).** *The relationships between emotional intelligence-general intelligence, personality traits, work place values and performance*. swinburne university. australia. (www.iaapsy.org).
- Trinidad, D. R., Unger, J. B., Chou, S. P., & Johnson, C. A. (2004).** The protective association of emotional intelligence with psychosocial smoking risk factor for adolescents. *Personality and Individual Differences*. 36(4), 945-954.
- Warwick, J., & Nettelbeck, T. (2004).** Emotional intelligence is ...?, *Personality and Individual Differences* 37, pp. 1091–1100.
- Zeidner, M., Shani-Zinovich. I., Matthews, G., & Roberts, R. D. (2005).** Assessing emotional intelligence in gifted and non-gifted high school student: Outcomes depend on the measure. *Intelligence*, 33:4,369-391.